

ZALECENIA

ZALECENIE KOMISJI (Euratom) 2016/538

z dnia 4 kwietnia 2016 r.

w sprawie stosowania art. 103 Traktatu Euratom

(notyfikowane jako dokument nr C(2016) 1168)

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, w szczególności jego art. 103 w związku z art. 106a odnoszącym się do art. 292 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Jednym z zadań Wspólnoty, zgodnie z art. 2 lit. h) Traktatu, jest nawiązanie z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi stosunków umożliwiających postęp w pokojowym wykorzystaniu energii jądrowej. Na potrzeby realizacji tego zadania Wspólnota otrzymała, na podstawie tytułu II rozdział 10 Traktatu, uprawnienia w dziedzinie stosunków zewnętrznych.
- (2) Zgodnie z art. 101 Traktatu Wspólnota może – w ramach posiadanych uprawnień i właściwości – przyjmować zobowiązania poprzez podpisanie porozumień lub umów z państwem trzecim, organizacją międzynarodową lub obywatelem państwa trzeciego. Zgodnie z tym postanowieniem zawarte zostały porozumienia Euratomu z głównymi państwami będącymi dostawcami dla Wspólnoty.
- (3) Natomiast art. 102 uprawnia Wspólnotę do zawierania porozumień, których stronami poza Wspólnotą są również państwa członkowskie. Tego rodzaju porozumienia mogą zostać wdrożone w odniesieniu do Wspólnoty jedynie w drodze ścisłej współpracy między instytucjami Wspólnoty i jej państwami członkowskimi, zarówno jeśli chodzi o proces prowadzenia i zamknięcia negocjacji, jak i realizację podjętych zobowiązań.
- (4) Zgodnie z Traktatem państwa członkowskie zachowują – na warunkach przewidzianych w Traktacie – swoją zdolność do zawierania traktatów, gdyż są podmiotami na arenie międzynarodowej, a w związku z tym mają prawo do zawierania z państwami trzecimi – w dowolnym czasie – dwustronnych umów, które dotyczą kwestii wchodzących w zakres Traktatu Euratom.
- (5) Art. 103 Traktatu odgrywa centralną rolę w kontekście pogodzenia konieczności zapewnienia jednolitości i nadrzędności prawa Euratomu ze swobodą podejmowania przez państwa członkowskie działań w zakresie prowadzenia ich stosunków zewnętrznych w dziedzinie energii jądrowej. Zgodnie z tym artykułem państwa członkowskie powinny przekazywać Komisji projekty porozumień i umów z państwem trzecim, organizacją międzynarodową lub obywatelem państwa trzeciego, jeżeli przedmiotowe porozumienia lub umowy dotyczą spraw wchodzących w zakres Traktatu. Jeżeli projekt porozumienia lub umowy zawiera postanowienia utrudniające stosowanie Traktatu, Komisja przekazuje zainteresowanemu państwu członkowskiemu swoje uwagi w ciągu miesiąca od daty otrzymania projektu. Państwo członkowskie nie może zawrzeć proponowanego porozumienia lub proponowanej umowy do czasu spełnienia wskazówek Komisji lub uzyskania orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości, które jest wydawane w trybie pilnym i stwierdza zgodność proponowanych postanowień z postanowieniami Traktatu.
- (6) Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w swoim wyroku nr 1/78 z dnia 14 listopada 1978 r. orzekł, że celem art. 103 jest zapewnienie, aby postanowienia Traktatu nie zostały zniweczone przez porozumienia lub umowy zawarte przez państwa członkowskie z państwami trzecimi ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Rec. 1978, s. 02151.

- (7) Ocena przeprowadzana na podstawie art. 103 obejmuje ponadto zgodność projektu porozumienia lub umowy z postanowieniami Traktatu Euratom i prawa wtórnego przyjętego na jego podstawie. Nie obejmuje ona kwestii zgodności projektu porozumienia lub umowy z postanowieniami Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.
- (8) Nabyto znaczne doświadczenia w związku ze stosowaniem art. 103. Doświadczenia te pokazują, że niektóre aspekty dorobku prawnego Euratomu mają bezpośrednie znaczenie w kontekście stosunków zewnętrznych państw członkowskich. Komisja musiała wielokrotnie przywoływać szczególne przepisy prawodawstwa Euratomu w swoich uwagach kierowanych do państw członkowskich po przeprowadzeniu ocen na mocy art. 103. Potrzebne są zatem wytyczne w sprawie stosowania art. 103. Celem niniejszego zalecenia jest przypomnienie głównych postanowień, które są istotne w tym kontekście, oraz zapewnienie większej jasności i pewności prawa państwu członkowskiemu podczas negocjowania przez nie projektów porozumień lub umów.
- (9) Okres jednego miesiąca, o którym mowa w art. 103 akapit drugi, rozpoczyna bieg w dniu, w którym Komisja otrzymuje projekt. Uznaje się, że otrzymanie ma miejsce dopiero wówczas, gdy Komisja wejdzie w posiadanie kompletu dokumentów notyfikacyjnych.
- (10) Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 994/2012/UE ⁽¹⁾ zapewnia państwom członkowskim możliwość zwrócenia się do Komisji o udzielenie wsparcia w negocjacjach porozumień międzynarodowych, które wchodzą w zakres tej decyzji. Tę samą możliwość należy stworzyć państwom członkowskim przy negocjowaniu porozumień lub umów wchodzących w zakres Traktatu Euratom.
- (11) Badania jądrowe wchodzą w zakres Traktatu Euratom, jak przewidziano w tytule II rozdział 1 „Rozwój badań”. Niniejsze zalecenie Komisji obejmuje zatem również międzynarodowe porozumienia badawcze, niezależnie od ich nazwy, w dziedzinie badań nad rozszczepieniem jądrowym i syntezą jądrową.
- (12) Podstawowe normy ustanowione przez Wspólnotę na mocy tytułu II rozdział 3 Traktatu, a w szczególności na mocy dyrektywy Rady 2009/71/Euratom ⁽²⁾, dyrektywy Rady 2011/70/Euratom ⁽³⁾ i dyrektywy Rady 2013/59/Euratom ⁽⁴⁾, mają na celu zapewnienie ochrony zdrowia pracowników i ogółu społeczeństwa przed zagrożeniami wynikającymi z promieniowania jonizującego, bez względu na źródło tego promieniowania. Są one centralnym elementem systemu prawnego ustanowionego przez Traktat i w związku z tym mają kluczowe znaczenie w kontekście ocen przeprowadzanych na podstawie art. 103.
- (13) Tytuł II rozdział 6 Traktatu ustanawia Agencję Dostaw Euratomu i nadaje jej wyłączne prawo do zawierania umów dotyczących dostaw rud, materiałów wyjściowych i specjalnych materiałów rozszczepialnych pochodzących ze Wspólnoty lub spoza niej. Jeżeli projekt porozumienia lub umowy, których dotyczy niniejsze zalecenie, obejmuje również postanowienia dotyczące dostaw, jego ocena przeprowadzana przez Komisję na podstawie art. 103 powinna pozostawać bez uszczerbku dla wyłącznego prawa Agencji do zawierania umów na dostawy; z drugiej strony, współpodpisywanie przez Agencję umów na dostawy pozostaje bez uszczerbku dla oceny przez Komisję zgodności projektów porozumień lub umów państw członkowskich z postanowieniami Traktatu i jego prawa wtórnego.
- (14) Jednym z głównych filarów europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego jest zróżnicowanie dostaw zewnętrznych oraz powiązanej z nimi infrastruktury. Jeśli chodzi o rynek uranu i paliwa jądrowego, Komisja i państwa członkowskie powinny współpracować, w razie potrzeby, na rzecz zróżnicowania dostaw paliwa jądrowego. Komisja podejmuje się systematycznego uwzględniania kwestii dywersyfikacji dostaw paliwa przy ocenie nowych projektów inwestycyjnych w energetyce jądrowej oraz nowych projektów porozumień lub umów z państwami trzecimi. Agencja Dostaw Euratomu, z drugiej strony, ma dopilnować, aby jakakolwiek nowa inwestycja nie utrudniała dywersyfikacji dostaw paliwa. Niniejsze zalecenie przyczynia się do realizacji tych celów.

⁽¹⁾ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 994/2012/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie ustanowienia mechanizmu wymiany informacji w odniesieniu do umów międzyrządowych w dziedzinie energii między państwami członkowskimi a państwami trzecimi (Dz.U. L 299 z 27.10.2012, s. 13).

⁽²⁾ Dyrektywa Rady 2009/71/Euratom z dnia 25 czerwca 2009 r. ustanawiająca wspólnotowe ramy bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych (Dz.U. L 172 z 2.7.2009, s. 18).

⁽³⁾ Dyrektywa Rady 2011/70/Euratom z dnia 19 lipca 2011 r. ustanawiająca ramy wspólnotowe w zakresie odpowiedzialnego i bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi (Dz.U. L 199 z 2.8.2011, s. 48).

⁽⁴⁾ Dyrektywa Rady 2013/59/Euratom z dnia 5 grudnia 2013 r. ustanawiająca podstawowe normy bezpieczeństwa w celu ochrony przed zagrożeniami wynikającymi z narażenia na działanie promieniowania jonizującego oraz uchylająca dyrektywy 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom i 2003/122/Euratom (Dz.U. L 13 z 17.1.2014, s. 1).

- (15) Zgodnie z art. 104 akapit drugi Traktatu państwa członkowskie powinny przekazywać Komisji, na jej wniosek, wszystkie informacje dotyczące porozumień lub umów zawartych przez osoby lub przedsiębiorstwa z państwami trzecimi, organizacjami międzynarodowymi bądź obywatelami państw trzecich w zakresie Traktatu,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

1. „Projekt porozumienia lub umowy” w rozumieniu art. 103 Traktatu należy rozumieć jako dowolne porozumienie, niezależnie od jego nazwy, które dotyczy kwestii wchodzących w zakres Traktatu i które jest negocjowane przez państwo członkowskie ⁽¹⁾. Projekty porozumień lub umów zmieniających obowiązujące porozumienia lub umowy między jednym lub kilkoma państwami członkowskimi a państwem trzecim, organizacją międzynarodową bądź obywatelem państwa trzeciego, które dotyczą kwestii wchodzących w zakres Traktatu, są również objęte zakresem art. 103. Jednakże projekty porozumień lub umów dotyczących dostaw lub przetwarzania, przekształcania lub formowania rud, materiałów wyjściowych bądź specjalnych materiałów rozszczepialnych, które mają zostać zawarte między przedsiębiorstwami oraz mają zostać notyfikowane Agencji Dostaw Euratomu lub przedłożone jej do zawarcia zgodnie z tytułem II rozdział 6 Traktatu, nie powinny być notyfikowane Komisji na podstawie art. 103.

CZĘŚĆ I

Etap przed notyfikacją

2. Jeżeli państwo członkowskie zamierza przystąpić do negocjacji z państwem trzecim, organizacją międzynarodową lub obywatelem państwa trzeciego na temat projektu porozumienia lub umowy, wspomniane państwo członkowskie może poinformować Komisję pisemnie o swoim zamiarze. W przypadku gdy państwo członkowskie przekaze Komisji tego rodzaju powiadomienie o negocjacjach, jest ono zachęcane do regularnego informowania na bieżąco Komisji o postępach w negocjacjach. Państwo członkowskie może również wystąpić do Komisji z wnioskiem o dostarczenie wskazówek dotyczących sposobu uniknięcia niezgodności projektu porozumienia lub umowy z Traktatem.

Państwa członkowskie mogą ponadto, jeżeli uznają to za konieczne, poprosić o udział Komisji w negocjacjach w charakterze obserwatora.

3. Zachęca się państwa członkowskie do przekazywania notyfikacji zgodnie z art. 103 po osiągnięciu przez strony porozumienia *ad referendum* odnośnie do wszystkich głównych elementów projektu porozumienia lub umowy, ale przed zawarciem projektu porozumienia lub umowy.
4. Zachęca się państwa członkowskie do przekazywania Komisji z wyprzedzeniem, za pomocą środków elektronicznych, kopii notyfikacji, wraz ze wszystkimi dokumentami towarzyszącymi ⁽²⁾. Niemniej jednak po przekazaniu dokumentów drogą elektroniczną należy dokonać notyfikacji kompletnej dokumentacji w formie papierowej.

CZĘŚĆ II

Zawartość notyfikacji

5. Notyfikacja powinna obejmować, stosownie do przypadku, wszystkie poniższe elementy:
 - a) tekst projektu porozumienia lub umowy;
 - b) wszelkie załączniki lub dodatki do projektu porozumienia lub umowy;
 - c) wszelkie inne porozumienia lub umowy, w obecnie obowiązującej wersji, o których mowa w notyfikowanym projekcie porozumienia lub umowy.

⁽¹⁾ „Porozumienie” w rozumieniu art. 4 ust. 4 dyrektywy 2011/70/Euratom należy jednak rozumieć jako porozumienie dotyczące w szczególności używania składowiska odpadów w sposób określony w tym artykule.

⁽²⁾ Należy przesyłać na adres ENER-LUX-EURATOM-ARTICLE-103@ec.europa.eu

CZĘŚĆ III

Zgodność projektu porozumienia lub umowy z Traktatem

6. Zachęca się państwa członkowskie do zamieszczania – w ich projektach porozumień lub umów – wyraźnych odniesień do ich członkostwa w Europejskiej Wspólnocie Energii Atomowej oraz do zobowiązań wynikających z tego członkostwa. Proponuje się, by przypominały one o tym, że w przypadku konfliktu między postanowieniami porozumienia lub umowy a postanowieniami Euratomu pierwszeństwo mają te drugie postanowienia. Negocjując projekt porozumienia lub umowy, państwa członkowskie powinny należycie uwzględnić kompetencje własne Wspólnoty, jak również zasady i podstawowe swobody zapisane w Traktacie w odniesieniu do wspólnego rynku atomowego oraz wszelkie wymogi wynikające z aktów instytucji przyjętych na podstawie Traktatu.
7. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby ich projekty porozumień lub umów nie zawierały postanowień, które są sprzeczne z podstawowymi normami ustanowionymi na podstawie tytułu II rozdział 3 Traktatu. Obejmuje to w szczególności:
 - (i) zasadę ostatecznej odpowiedzialności państwa członkowskiego w odniesieniu do gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi powstałymi na jego terytorium;
 - (ii) zasadę ostatecznej odpowiedzialności państwa członkowskiego lub państwa trzeciego, z którego odpady promieniotwórcze lub wypalone paliwo jądrowe są przemieszczane w celu przerobu lub ponownego przerobu, za bezpieczne i odpowiedzialne trwałe składowanie tych materiałów;
 - (iii) wymóg, by odpady promieniotwórcze były składowane w państwie członkowskim, w którym powstają, chyba że spełnione są warunki określone w prawodawstwie wtórnym przyjętym na mocy Traktatu.
8. Negocjując projekt porozumienia lub umowy, państwa członkowskie powinny uwzględnić wymogi wspólnej polityki zaopatrzeniowej zgodnie z tytułem II rozdział 6 Traktatu, a w szczególności konieczność zapewnienia – z zastrzeżeniem prawa Agencji Dostaw Euratomu do zawierania umów na dostawy – regularnych i sprawiedliwych dostaw rud, materiałów wyjściowych lub specjalnych materiałów rozszczepialnych dla wszystkich użytkowników we Wspólnocie. Państwa członkowskie powinny w szczególności unikać umieszczenia klauzul, które skutkowałyby nadmiernym uzależnieniem jakiegokolwiek użytkownika na ich terytorium od jednego źródła dostaw bądź jednego dostawcy usług związanych z jądrowym cyklem paliwowym/sprzętu/technologii. Podobnie państwa członkowskie nie powinny umieszczać klauzul, których celem lub skutkiem jest zamknięcie rynku w stosunku do alternatywnych dostawców lub usługodawców bądź nadmierne utrudnienie pojawienia się alternatywnych dostawców lub usługodawców.
9. Zaleca się, aby państwa członkowskie przypominały w projektach porozumień lub umów o tym, że wszelkie materiały jądrowe będące przedmiotem wymiany na podstawie tych projektów porozumień lub umów podlegają wymogom dotyczącym środków bezpieczeństwa zgodnie z tytułem II rozdział 7 Traktatu, na wszystkich etapach ich obecności na terytorium Wspólnoty. Zachęca się również państwa członkowskie do zawarcia odniesienia do obowiązującej umowy między Wspólnotą, Międzynarodową Agencją Energii Atomowej i zainteresowanym państwem członkowskim w sprawie stosowania środków bezpieczeństwa, jak również wszelkich dodatkowych protokołów do przedmiotowej umowy.
10. Państwa członkowskie nie powinny w swoich projektach porozumień lub umów wprowadzać postanowień, które skutkują przeniesieniem na drugą stronę lub pozostałe strony projektu porozumienia lub umowy prawa własności do specjalnych materiałów rozszczepialnych będących własnością Wspólnoty na mocy tytułu II rozdział 8 Traktatu.
11. Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby ich projekt porozumienia lub umowy nie zawierał postanowień, które uzależniają przemieszczanie wewnątrz Wspólnoty, niezależnie od jego celu, jakichkolwiek towarów lub produktów wymienionych w załączniku IV do Traktatu od uprzedniej zgody drugiej strony lub pozostałych stron projektu porozumienia lub umowy bądź które uniemożliwiają zachowanie zgodności z zasadami wspólnego rynku atomowego.
12. Negocjując projekt porozumienia lub umowy, państwa członkowskie powinny uwzględnić, w stosownych przypadkach, wszelkie porozumienia zawarte między Wspólnotą a drugą stroną lub pozostałymi stronami projektu porozumienia lub umowy. Zachęca się je do zamieszczenia jednoznacznego odniesienia do odpowiedniego porozumienia Euratomu w tekście projektu porozumienia lub umowy, który należy notyfikować Komisji.

CZĘŚĆ IV**Ocena notyfikacji przez Komisję**

13. Po zakończeniu oceny Komisja przedstawia swoje uwagi danemu państwu członkowskiemu. Uwagi te powinny wskazywać, które postanowienia projektu porozumienia lub umowy utrudniają stosowanie Traktatu w rozumieniu art. 103, oraz powinny, w stosownych przypadkach, odnosić się do konkretnych rozdziałów Traktatu zgodnie z opisem w części III niniejszego zalecenia.

CZĘŚĆ V**Dalsze działania po ocenie Komisji**

14. Zachęca się państwa członkowskie, po zawarciu projektu porozumienia lub umowy, który został notyfikowany zgodnie z art. 103, do przekazania Komisji ostatecznego tekstu tego porozumienia lub umowy, jak również wszelkich późniejszych oświadczeń oraz uzgodnień, niezależnie od ich formy, dokonanych przez jedną ze stron bądź obie strony w odniesieniu do jego/jej interpretacji lub wykonania.
15. Fakt, że Komisja – po otrzymaniu notyfikacji projektu porozumienia lub umowy zgodnie z art. 103 – nie znalazła żadnych elementów, które mogłyby utrudniać stosowanie Traktatu, nie wyklucza, że realizacja tego porozumienia lub tej umowy może spowodować naruszenie prawa Euratomu.
16. Zaleca się, aby państwa członkowskie przedstawiały Komisji, na jej wniosek, informacje związane z wykonaniem lub interpretacją wszelkich porozumień lub umów, które wchodzą w zakres Traktatu i które obowiązują w stosunkach między nimi a państwami trzecimi, organizacjami międzynarodowym lub obywatelami państw trzecich.

Niniejsze zalecenie skierowane jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia 4 kwietnia 2016 r.

W imieniu Komisji
Miguel ARIAS CAÑETE
Członek Komisji
